

ЗВІТ
про результати відвідування місця несвободи
для виконання функцій національного превентивного механізму

17.05.2023

м. Суми

Загальна частина

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі ст.ст. 13, 19-1, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» 17 травня 2023 року групою національного превентивного механізму (далі – НПМ) у складі:

Бурки Олександра Володимировича, головного спеціаліста відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Єжкун Марини Вікторівни, представника громадської організації, здійснено планове відвідування Комунальної установи Сумської обласної ради «Охтирський будинок-інтернат для громадян похилого віку та інвалідів» (далі – установа, заклад, інтернат, будинок-інтернат).

Власник – Сумська обласна рада, заклад підпорядкований Департаменту соціального захисту населення Сумської обласної військової адміністрації.

Місцезнаходження: вул. Чкалова, 34, м. Охтирка, Сумська область, 42700.

Керівництво закладу: Токар Віктор Михайлович, виконуючий обов'язки директора Комунальної установи Сумської обласної ради «Охтирський будинок-інтернат для громадян похилого віку та інвалідів».

Відповідно до Положення Комунальної установи Сумської обласної ради «Охтирський будинок-інтернат для громадян похилого віку та інвалідів», затвердженого наказом Управління майном Сумської обласної ради від 15.07.2021 (далі – Положення), будинок-інтернат є стаціонарним інтернатним закладом соціального захисту, що утворюється для цілодобового проживання (перебування) та догляду за громадянами похилого віку та особами, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового, медичного обслуговування, соціальних послуг і комплексу реабілітаційних заходів (далі – підопічні).

На час відвідування в інтернаті перебувало 90 підопічних, у тому числі 49 осіб з інвалідністю, з яких осіб, що пересуваються за допомогою крісла колісного – 21.

Територія закладу огорожена, вхід і вихід з території здійснюється через пропускний пункт (фото 1). Територія облаштована лавками та бесідками для відпочинку (фото 2, 3). У закладі є гаряча вода, температура у житлових кімнатах у межах допустимих норм.

Відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 15.11.2018 № 2099 установа має ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальностями: терапія та психіатрія, а також сестринська справа.

Медичний супровід підопічних відповідно до штатного розпису на 2023 рік здійснює 1 лікар-психіатр.

Підопічних забезпечено чотириразовим харчуванням, наявне перспективне меню (фото 4, 5).

Група НПМ провела особисте конфіденційне спілкування зі 38 підопічними та 12 працівниками закладу. За результатами опитування НПМ скарг від підопічних на жорстоке, або таке, що принижує гідність, поводження з боку персоналу не надходило.

Окремі скарги надходили щодо медичного забезпечення у будинку-інтернаті, зокрема скарги на зниження гостроти зору та необхідності медичного обстеження, консультування та лікування лікарем-окулістом.

Попереднє відвідування НПМ здійснено 03.11.2021, за результатами якого було виявлено такі порушення та недоліки:

- порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу через неукомплектованість інтернат лікарями;

- порушення права на достатній життєвий рівень, приватність та повагу до гідності;

- не забезпечено ефективного засобу юридичного захисту підопічних;

- не достатньо забезпечено право на контакти з зовнішнім світом;

- неналежне ведення медичної документації.

За результатами попереднього відвідування НПМ вносились пропозиції:

1. Сумській обласній раді:

- 1.1. Опрацювати інформацію, викладену в звіті та вжити заходів, в межах компетенції, щодо усунення виявлених порушень та недоліків.

2. Сумській обласній державній адміністрації:

- 2.1. Провести конкурс на заміщення вакантної посади директора будинку--інтернату.

- 2.2. Спільно з адміністрацією установи вжити заходів щодо заповнення вакантних посад медичної частини установи з метою належного догляду за хворими підопічними.

3. КУ СОР «Охтирський будинок-інтернат для громадян похилого віку та інвалідів»:

3.1. Облаштувати на кожному поверсі інформаційний куточок щодо правової допомоги підопічним.

3.2. Вирішити питання забезпечення ліжкових підопічних достатньою кількістю ширм та зобов'язати персонал використовувати їх при здійсненні гігієнічних процедур та для інших потреб.

Більшість рекомендацій за результатами попереднього відвідування (окрім пункту 3.1.) залишаються невиконаними (фото 6, 7).

Крім того, під час відвідування Охтирського будинку-інтернату групою НПМ були виявлені недоліки, що призводять до порушення прав підопічних, зокрема:

1. Порушення права на життя (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

Підвальне приміщення пансіонату, яке визначено як укриття, потребує ремонту та не може експлуатуватись в якості захисної споруди, оскільки не відповідає Вимогам з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 (далі – Наказ).

Підвальне приміщення знаходиться у неналежному санітарному та технічному стані: відсутня система вентиляції, наявні ознаки підтоплення ґрунтовими водами, Кількість наявних місць в укритті є очевидно недостатньою, враховуючи кількість підопічних інтернату (фото 8, 9).

Невиконання вимог Наказу порушує право підопічних на життя, оскільки укриття закладу не підготовлено для його належного використання в умовах воєнного стану.

Крім того, під час спілкування з підопічними встановлено, що зазначені особи під час екстреного оповіщення «повітряна тривога» не спускаються до укриттів та продовжують перебувати у житлових кімнатах або на подвір'ї.

2. Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

Відповідно до вимог Типового положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, затвердженого Постановою Кабінету міністрів України від 2 вересня 2020 р. № 772 (далі – Типове положення), медичне обслуговування здійснюється шляхом провадження господарської діяльності з медичної практики або укладення договорів із закладами охорони здоров'я та/або фізичними особами - підприємцями, що отримали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики.

Заклад має ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальностями: терапія, психіатрія та сестринська справа.

Штатним розписом в установі передбачена посада лікаря загальної практики та сімейної медицини, яка станом на дату відвідування була вакантною.

В кожній медичній карті амбулаторного хворого відсутня інформована добровільна згода пацієнта на проведення діагностики, лікування та на проведення операції та знеболення і на присутність або участь учасників освітнього процесу.

Медична документація ведеться з порушенням вимог Наказу Міністерства охорони здоров'я України № 110 від 14.02.2012 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування», зокрема, у закладі ведуться застарілі зразки первинної медичної документації «Історія хвороби».

Закладом не забезпечується належне спостереження за станом здоров'я та організацією надання медичної допомоги особам, що є порушенням вимог Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198.

Так, під час опитування підопічних закладу, огляду приміщень та аналізу внутрішньої документації установи встановлено факти ненадання належної медичної допомоги.

Групою НПМ виявлено підопічну інтернату Несвіт Лілію Тимофіївну, яка має захворювання у вигляді гігроми великого пальця лівої руки. Згідно з відомостями, що містяться в медичній карті амбулаторного хворого, останній огляд лікарем хірургом пацієнтки здійснювався у грудні 2021 року. Лікарем-ортопедом підопічна не оглядалась. Також підопічна мала скарги на порушення зору, проте записи про огляд її лікарем-окулістом в амбулаторній карті відсутні (фото 10).

Крім того, в порушення пункту 35 Типового положення житлові кімнати підопічних з інвалідністю, зокрема – ліжкових, не обладнані кнопками виклику персоналу, для цілодобового контакту підопічних з персоналом.

3. Порушення права на вільний розвиток своєї особистості (ст. 23 Конституції України).

Статтею 23 Конституції передбачено, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості. Відповідно до п.6 Типового положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю підопічним інтернату гарантуються створення умов для участі в культурно-дозвіллевих заходах з урахуванням побажань підопічних; залучення до заходів, спрямованих на ведення активного способу життя, з урахуванням стану здоров'я та побажань підопічних,

створення для цього відповідних умов; організація заходів з метою залучення до життєдіяльності місцевої громади тощо.

Проте, дозвілля підопічних установи є вкрай обмеженим. В інтернаті функціонує лише 5 гуртків: шаховий, доміно, шашок, рукоділля та художньої самодіяльності. При цьому фахівець з культурно-дозвіллевої діяльності жодного разу не підвищувала свою кваліфікацію.

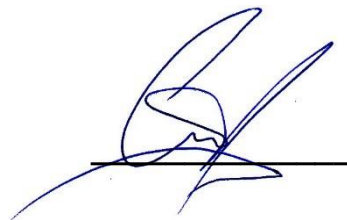
4. Порухення права на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України).

Так, під час відвідування групою НПМ в холодильниках закладу було виявлено порушення правила товарного сусідства: у морозильних відділеннях зберігалися разом рибні, м'ясні та овочеві продукти. Також у холодильниках харчоблоку будинку-інтернату виявлено кисломолочний сир з простроченим терміном придатності (фото 11, 12).

До звіту додаються наступні документи та матеріали:

1. Співзвіт Єжкун М.В., представника громадської організації.
2. Фотознімки, отримані за результатами відвідування.

Керівник групи НПМ
Бурка О.В.,
Головний спеціаліст відділу
сприяння роботі регіональних
представництв Секретаріату
Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини

29.05.2023

Фото 1

Фото 2

Фото 3

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор
Охтирського
будинку-інтернату
В.М. Токарь

СЕРЕДА 17.05.2023г.

СНІДАНОК	ВИХІД
Риба тушкована з овочами	75/15
Картопляне пюре	250
Масло вершкове	20
Чай з цукром	200
Хліб	150
ОБІД	
Огірки консервовані	100
Суп картопляний з бобовими	500
Суп картопляний з вівсяною крупкою	500
Каша рисова в'язка з куркою	275
Компот фруктовий	200
Хліб	150
ПОЛУДЕНЬ	
Хліб	100
Кефір	200
ВЕЧЕРЯ	
Вареники літні з сиром з сметаною	100/15
Каша пшенична молочна	390
Каша вівсяна молочна	390
Кавовий напій	200
Хліб	100

Складав: _____ д. /с Неанова Р.Н.

Фото 4

Фото 5

Фото 6

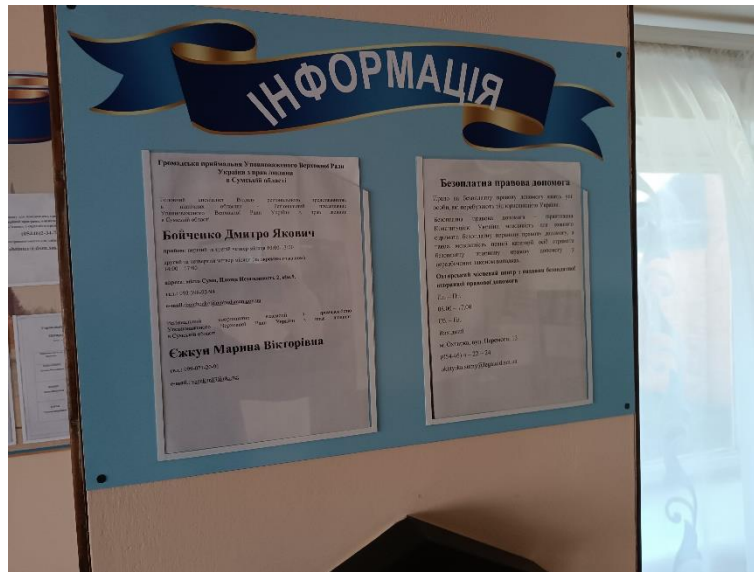

Фото 7

Фото 8

Φoto 9

Φoto 10

Фото 11

Фото 12

Співзвіт

учасника групи НПМ Єжкун Марини Вікторівни, представника громадської організації «Україна без тортур», про результати відвідування 17.05.2023 Комунальної установи Сумської обласної ради «Охтирський будинок-інтернат для громадян похилого віку та інвалідів» за адресою вул. Чкалова, 34 м. Охтирка, Охтирський р-н, Сумська область, для виконання функцій національного превентивного механізму.

З Кодексом професійності та доброчесності національного превентивного механізму (Кодексом НПМ) до початку відвідування НПМ ознайомена.

Будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю (далі - інтернат) є стаціонарним інтернатним закладом соціального захисту, що утворюється для цілодобового проживання (перебування) та догляду за громадянами похилого віку та особами, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового, медичного обслуговування, соціальних послуг і комплексу реабілітаційних заходів (далі - підопічні). Основними завданнями інтернату є:

забезпечення створення належних умов проживання, соціально-побутового та медичного обслуговування, денної зайнятості (заняття творчістю, культурно-дозвіллеві заходи, працетерапія тощо);

стимулювання особистої заінтересованості підопічних у збереженні соціальної активності та здатності до самообслуговування;

надання соціальних послуг (стаціонарний догляд, соціальна адаптація, представництво інтересів, інформування, посередництво, консультування, соціальна профілактика, соціально-психологічна реабілітація, переклад жестовою мовою);

проведення комплексу реабілітаційних заходів (для осіб з інвалідністю) відповідно до індивідуального плану комплексної реабілітації (абілітації), складеного за формою, затвердженою Мінсоцполітики.

Інтернат надає соціальні послуги з підтриманого проживання для осіб з інвалідністю, осіб, які мають невиліковні хвороби, та потребують тривалого лікування, соціальної реабілітації.

На день візиту у закладі перебувало 90 осіб, 49 з яких – особи з інвалдністю.

Мною у ході відвідування у складі групи НПМ зазначеного місця несвободи виявлено такі порушення прав та свобод людини:

1. Порушення права на захист від катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання

Під час моніторингового візиту встановлено що підопічна інтернату Несвіт Лілія Тимовіївна має захворювання: гігрому великого пальця лівої руки. Згідно з

відомостями, що містяться в медичній карті амбулаторного хворого, останній огляд лікарем хірургом пацієнтки здійснювався у грудні 2021 року. Лікарем ортопедом підопічна не оглядалась. Також підопічна мала скарги на порушення зору, проте записи про огляд її лікарем окулістом в амбулаторній карті відсутні.

2. Право на охорону здоров'я.

Відповідно до вимог Типового положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, затвердженого Постановою КМУ від 2 вересня 2020 р. № 772, медичне обслуговування здійснюється шляхом провадження господарської діяльності з медичної практики або укладення договорів із закладами охорони здоров'я та/або фізичними особами - підприємцями, що отримали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики.

Заклад має ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальністю терапія, психіатрія, сестринська справа.

Штатним розписом в установі, серед інших, передбачена посада лікаря загальної практики та сімейної медицини, яка станом на дату моніторингу була вакантною.

В кожній медичній карті амбулаторного хворого, що зберігаються у закладі відсутня первинна медична документація, а саме інформована добровільна згода пацієнта на проведення діагностики, лікування та на проведення операції та знеболення і на присутність або участь учасників освітнього процесу.

Медична документація ведеться з порушенням вимог Наказу МОЗ № 110 від 14.02.2012 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування». Так у закладі ведуться застарілі зразки первинної медичної документації «Історія хвороби».

3. Порушення права на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло

Це право визначено у статті 48 Конституції України і забезпечується належними умови проживання.

Так, під час моніторингового візиту в холодильниках закладу було порушено правила товарного сусідства: у морозильних відділеннях зберігалися разом рибні, м'ясні та овочеві продукти. Також були виявлені продукти, термін придатності, яких сплив (сир кисломолочний).

Відповідно до відомостей з сайту публічних закупівель PROZORRO (<https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2023-03-02-008219-a>) Закладом було укладено договір про закупівлю товарів №14 від 02.03.2023 року, на загальну суму 394200, 00 грн, відповідно до п. 1.1. якого постачальник зобов'язується поставити Замовнику м'ясо (курятину, свинину та печінку), проте, а ні в перспективному, а ні

в щотижневому меню закладу відсутні страви зі свинини та печінки. Відповідно до умов договору, найменування, кількість та ціна за одиницю вказується у Специфікації, яка невід'ємною частиною договору, проте така Специфікація не оприлюднена. За описом окремої частини або частин предмета закупівлі, постачальник зобов'язувався поставити 1800 кілограм курятини, 1400 кілограм свинини та 300 кілограм печінки.

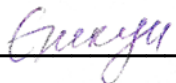
25.01.2023 року закладом укладено Договір №1 про закупівлю ковбаси н/п та сосисок на загальну вартість 99868,00 грн (<https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2023-01-27-002695-a>). Згідно з описом окремої частини або частин предмета закупівлі, постачальник зобов'язувався поставити 280 кг ковбаси н/к, 280 кг сосисок та 120 кг яловичого фаршу. При цьому в перспективному та щотижневому меню установи відсутні страви з яловичого фаршу, ковбаси та ковбасні вироби.

4. Порухення права на вільний розвиток особистості

Стаття 23 Конституції України гарантує кожній людині право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, у якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості. Відповідно до п.6 Типового положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю підопічним інтернату гарантуються створення умов для участі в культурно-дозвіллевих заходах з урахуванням побажань підопічних; залучення до заходів, спрямованих на ведення активного способу життя, з урахуванням стану здоров'я та побажань підопічних, створення для цього відповідних умов; організація заходів з метою залучення до життєдіяльності місцевої громади тощо. Однак, в інтернаті функціонує лише 5 гуртків: шаховий, доміно, шашок, рукоділля та художньої самодіяльності. Про чому фахівець з культурно-дозвіллевої діяльності жодного разу не підвищувала свою кваліфікацію.

**Єжкун М.В.,
Регіональний координатор
взаємодії з громадськістю
Уповноваженого ВРУ з прав людини
в Сумській області,**

**Представник
ГО «Україна без тортур»**

15.05.2023